

רעפ 174/21 - ישראל סעדיה סויסה נ' מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 174/21

כבוד השופט ג' קרא

לפני:

ישראל סעדיה סויסה

המבקש:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בתיק עפ"ג 27388-03-20 שניתן ביום 14.12.2020 על ידי כב' השופטת דנה מרשק מרום, כב' השופט העמית יורם צלקובניק וכב' השופט חגי טרסי

בשם המבקש:

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת ד' מרשק-מרום, כב' השופט העמית י' צלקובניק וכב' השופט ח' טרסי) מיום 14.12.2020 בעפ"ג 27388-03-20 בגדרו התקבל ברוב דעות ערעור המשיבה על קולת עונשו של המבקש, והועמד על 12 חודשי מאסר בפועל תחת 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות שנגזרו עליו בגזר דינו של בית משפט השלום בפתח תקווה

(כב' השופטת א' דניאלי) בת"פ 68700-11-18.

רקע

1. המבקש הורשע בבית משפט השלום, על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של ייצור, הכנה והפקה של סם מסוכן, לפי סעיף 6 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: הפקודה) ובעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית, לפי סעיפים 7(א) ו-7(ג) לפקודה.

2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, שכר המבקש שתי יחידות ומחסן הצמודים לבית קרקע ובהם הקים מעבדה לגידול סם מסוכן מסוג קנבוס, שלא לצריכה עצמית. המבקש צייד את המעבדה בציוד השקיה ותאורה וציוד נוסף לשם גידול הסם המסוכן. במעבדה נתפסו 420 מכלים, שבהם סם מסוכן מסוג קנבוס במשקל נטו כולל של 37.95 ק"ג.

3. ביום 30.1.2020, נדון המערער בבית משפט השלום לעונש של 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, מאסרים מותנים, צו מבחן וקנס בסך 20,000 ש"ח. כמו כן, הוכרז המבקש כסוחר סמים.

בגזר דינו, העמיד בית המשפט את מתחם העונש ההולם על 10 עד 28 חודשי מאסר ומצא לחרוג לקולא ממתחם העונש משסבר כי שליחתו של המבקש למאסר מאחורי סורג ובריה תחבל במאמצי השיקום שלו.

בגזירת העונש נזקפה לחומרא מידת הפגיעה בערכים המוגנים לאור טיב העבירות על נסיבותיהן, ובפרט כמות הסם אותה גידל והתכנון המדוקדק. לקולא נשקלו קבלת האחריות מצד המבקש, החיסכון בזמן שיפוטי ונסיבותיו האישיות, כעולה מתסקיר שירות המבחן, ובכלל זה עובדת היותו נשוי ואב ל-5 ילדים; טראומה משמעותית שעבר בגיל צעיר ואשר בגינה הוא סובל מפוסט טראומה, ובעקבותיה התמכר לסמים, חבר לחברה שולית והסתבך בפלילים בעבירות סמים; וכן המלצת שירות המבחן על העמדת המבקש בצו מבחן לצד השתתף מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות, כדי לאפשר את המשך הליך השיקום במהלכו לקח לראשונה אחריות על מעשיו.

ההליכים בבית המשפט המחוזי

4. המשיבה הגישה ערעור לבית המשפט המחוזי על קולת עונשו של המבקש.

5. ביום 23.6.2020, הוגש לבית המשפט תסקיר נוסף בעניינו של המבקש, שבו חזר שירות המבחן על

המלצתו להימנע מעונש של מאסר מאחורי סורג ובריח ולאמץ אפיק טיפולי-שיקומי. לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים קבע בית המשפט כי מקובלת עליו עמדת המשיבה כי בתסקיר הראשון לא קיבל המבקש אחריות למעשיו כשטען כי מדובר בגידול סמים לצריכה עצמית וכי על פניו, בית משפט השלום לא נתן לכך משקל הולם בגזר הדין. יחד עם זאת, קיבל בית המשפט את בקשת בא כוח המבקש והורה על קבלת תסקיר משלים לצורך עיבוד הרקע לעבירות מול שירות המבחן, תוך שהדגיש כי אין בכך משום הבעת עמדה מגובשת מצד בית המשפט וכי אל לו למבקש לפתח ציפיות.

בתסקיר המשלים שב שירות המבחן וחזר על המלצותיו תוך שעמד על התרשמותו לפיה המבקש לוקח כעת אחריות רבה יותר על מעשיו כשלדבריו, ביצע את העבירות הן לצורך שימוש העצמי בסמים והן לצורך עשיית רווח.

6. לאחר שהשלימו הצדדים את טיעוניהם ונדחתה בקשה מטעם המבקש לשמוע עדות של העובד הסוציאלי המלווה אותו, ניתן פסק הדין, שבו כאמור התקבל בדעת רוב ערעור המשיבה על קולת העונש.

דעת הרוב (מפי כב' השופטת ד' מרשק-מרום ובהסכמת כב' השופט העמית י' צלקובניק) קבעה כי "הקמת 'מעבדות' לגידול קנבוס בדירות מגורים הפכה ל'מכת מדינה', ולכן יש להעביר מסר הרתעתי ברור ולא סלחני". מתחם העונש ההולם הועמד על 15 עד 30 חודשי מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים, כעתירת התביעה, לאחר שנקבע כי לאור מדיניות הענישה המקובלת והראויה בעבירות אותן ביצע המבקש, בנסיבות של גידול כמות גדולה של סם מסוכן, על פני תקופה ממושכת, תוך שכירת מקום ייעודי והשקעת משאבים, המתחם שנקבע בגזר הדין מקל יתר על המידה.

עוד הוסיפה דעת הרוב, כי מדיניות הענישה מחייבת, ככלל, עונש מאסר מאחורי סורג ובריח; כי האינטרס השיקומי מהווה רק שיקול אחד מבין כלל שיקולי הענישה; וכי חריגה מכך "אושרה במקרים של שיקום 'יוצא דופן' או 'דרמטי' בעניינם של נאשמים נעדרי עבר פלילי או עבר פלילי מינורי". לעמדת דעת הרוב, חרף העובדה שהמבקש עבר משברים רבים בחייו, חווה טראומות קשות והוכיח מחויבות להליך הטיפול, עניינו אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים סטייה מהכלל, עד כדי הטלת עונש מאסר שלא מאחורי סורג ובריח. זאת, משום שלא ניתן להתעלם מן העובדה כי לחובת המבקש שש הרשעות קודמות בין השנים 2003-2015, רובן בעבירות סמים וכן בעבירות איומים; וכי למרות הזדמנויות חוזרות ונשנות שניתנו לו בעבר, בדמות עונשי מאסר מותנים בלבד בשילוב צו מבחן, חזר לסורו ואף הסלים את פעילותו לכדי עבירה של גידול סמים. עוד ציינה דעת הרוב, כי מתסקירי שירות המבחן השונים בעניינו של

המבקש, עולה כי הוא מצוי בשלב ראשוני של לקיחת אחריות וכי נפתחו נגד המבקש תיקים פלילים חדשים שעניינם אלימות במשפחה.

דעת הרוב קבעה כי יש מקום ליתן ביטוי מסוים להליך בו מצוי המבקש, אך לא עד כדי הימנעות כוללת משליחתו למאסר מאחורי סורג וברית, כשיטת בית משפט השלום. נוכח כל האמור, בהתחשב בנסיבותיו האישיות של המבקש; בהתמדתו בהליך הטיפול; בכלל לפיו אין ערכאת הערעור ממצה את הדין עם הנאשם; ולמרות שראוי היה בנסיבות דנן לגזור על המבקש עונש מאסר בפועל בן 18 חודשים - קבעה דעת הרוב כי יש להעמיד את עונשו על 12 חודשי מאסר לריצוי בפועל, חלף 9 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, לצד העונשים הנלווים שנקבעו בגזר הדין, למעט צו המבחן.

דעת המיעוט (כב' השופט ח' טרסי), לא חלקה על דעת הרוב במישור העקרוני אולם סברה כי בנסיבות הקונקרטיות של המבקש, בדגש על ההליך הטיפולי הממושך ותוצאותיו וכן התרשמות שירות המבחן והמלצותיו, לא שגה בית המשפט קמא בקביעתו כי מדובר באחד מאותם מקרים חריגים שבהם ראוי לסטות לקולא ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום ולהסתפק בעונש מאסר שניתן לריצוי בעבודות שירות. שופט המיעוט סבר כי המבקש ערך שינוי דרמטי ומקיף בכל תחומי חייו, ואף ניצל את ההזדמנות שניתנה לו כשהופנה במסגרת הערעור לתסקיר משלים שבו שיתף כי ברקע העבירות עומדים הן שימושו העצמי בסמים והן עשיית רווח תוך שיתוף פעולה עם אחרים.

המבקש הגיש בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, היא הבקשה שלפניי.

נימוקי הבקשה

7. המבקש מבסס את בקשתו למתן רשות ערעור על שישה נדבכים.

הנדבך הראשון, שיקולי צדק המצדיקים הימנעות משליחתו של המבקש למאסר מאחורי סורג וברית, בשל נסיבותיו האישיות החריגות והליך השיקום המשמעותי והמוצלח שהוא עובר.

הנדבך שני, היעדרם של קריטריונים או מבחני עזר ברורים להגדרה של הליך שיקום אשר מצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם, כפי שהדבר בא לידי ביטוי במחלוקת בין שופטי ההרכב בבית המשפט קמא. לעמדת המבקש, מצב זה עומד בניגוד לעקרון הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה.

הנדבך השלישי, הנפקות שיש לסוג הסם, קנבוס במקרה דנן, אשר היחס של קובעי מדיניות לשימוש בו

ואף לייצורו, מצוי "בתהליכי שינוי דרמטיים המתבטאים בהמלצה כתובה ללגליזציה מלאה" וכך גם עולה לדידו מהפסיקה מהעת האחרונה. לפיכך, לשיטת המבקש, שגתה דעת הרוב בבית המשפט קמא כשהחמירה בעונשו תוך שהגדירה את עבירות הקנאביס כ"מכת מדינה" - קביעה שאינה משקפת את המצב הקיים לאשורו.

הנדבך הרביעי, החלטת בית המשפט קמא לשלוח את המבקש לצורך הכנת תסקיר משלים. לטענת המבקש, אף אם הזהיר אותו בית המשפט קמא שלא לפתח ציפיות, "אין האדם הסביר יכול לעמוד בדרישה זו". הדבר הוביל בפועל לציפייה והסתמכות מצידו, כך שיש לקבל את הבקשה כדי להימנע מעיוות דין.

הנדבך החמישי, העובדה כי פסק הדין ניתן בדעת רוב והוביל לתוצאה מחמירה, כאשר מסקנת דעת המיעוט הייתה הפוכה לחלוטין. לכן, לעמדת המבקש, יש לראות במצב דברים זה כחריג המחייב בחינה של ערכאה נוספת כדי להימנע מעיוות דין.

הנדבך השישי, היעדר מתן הזדמנות מלאה להעלאת טענות בפני בית המשפט קמא, בשל העובדה כי האחרון דחה את בקשתו לאפשר לו להעיד בפניו את העובד הסוציאלי אשר מלווה את המבקש. לשיטת המבקש, אילו ניתנה ההזדמנות לעובד הסוציאלי לנמק התרשמותו בהיבט המהותי של הליך השיקום, הייתה יכולה דעת שופטי הרוב להשתנות ולהוביל לשינוי בפסק הדין.

דין והכרעה

8. לאחר עיון בבקשה על נספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים בהם מתעוררת שאלה עקרונית בעלת חשיבות משפטית או ציבורית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, או במקרים חריגים, משיקולי צדק או בשל חשש שנגרם למבקש עיוות דין מהותי (רע"פ 3991/20 פרנק נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (28.6.2020) (להלן: עניין פרנק)). לא מצאתי בטענותיו הרבות של המבקש עילה למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי".

9. כך, לא מצאתי כי עניינו של המבקש מעלה שיקולי צדק או חשש לעיוות דין, המצדיקים מתן רשות ערעור. בית המשפט קמא התייחס בהרחבה למכלול הנתונים הרלוונטיים, לרבות ההליך השיקומי ונסיבותיו האישיות של המבקש ובדעת רוב מצא ליתן להם משקל כך שלמעשה, נקבע עונשו של המבקש

בחריגה ממתחם העונש ההולם הגם כי לא במידה המצדיקה הימנעות ממאסר מאחורי סורג וברית. על כן, ומשעונשו של המבקש אף חורג לקולא ממתחם העונש ההולם שנקבע, לא מצאתי כל הצדקה להתערבות בית משפט זה ב"גלגול שלישי" (ראו והשוו: רע"פ 666/20 עמרם נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (3.2.2020); רע"פ 8095/17 סטרוסטה נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (26.10.2017)).

10. גם הטענה בדבר היעדר קריטריונים ברורים לחריגה לקולא ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום - דינה להידחות. ענישה היא לעולם אינדיבידואלית ותלויה בנסיבות המעשה והעושה. בית משפט זה כבר עמד על כך שהבניית שיקול הדעת בענישה לא שינתה מעקרון זה (רע"פ 3677/13 אלהרוש נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (9.12.2014)).

11. אין לקבל את טענת המבקש בדבר שינוי הגישה העונשית כלפי עוברי עבירה הקשורה בגידול סם הקנביס והחזקתו שלא לצריכה עצמית מצד קובעי המדיניות. אך בעת האחרונה קבע בית משפט זה כי הדין הנוהג והמחייב הוא הקבוע בפקודה לפיה קנביס הוא סם מסוכן (ע"פ 6299/20 חן נ' מדינת ישראל (4.2.2021)).

12. שליחתו של המבקש לשירות המבחן לצורך הכנת תסקיר משלים אינה מבססת טענת הסתמכות מצידו של נאשם, לבטח כאשר הדבר הודגש בפניו (רע"פ 7009/20 ישראילוב נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (6.12.2020)). ואף אם בפועל פיתח המבקש ציפייה, אין הדבר מבסס עילה למתן רשות ערעור מחשש לעיוות דין.

13. פסק דין שניתן בדעת רוב אינו מהווה עילה למתן רשות ערעור (השוו: רע"פ 7972/00 אבראמובי' מדינת ישראל (9.11.2000); רע"פ 5467/10 מזרחי נ' מדינת ישראל (6.10.2010)). העובדה כי דעות המותב בבית המשפט קמא נחלקו באשר לעונשו של המבקש, גם היא, אינה יוצרת עיוות דין.

14. אף לא מצאתי ממש בטענה כי לא ניתנה למבקש הזדמנות להעיד בפני בית המשפט קמא את העובד הסוציאלי אשר ליווה אותו בהליך השיקום. למבקש היה את יומו בבית המשפט, בשני דיונים בהם נשמע הערעור, לערור את הסוגיה. בהינתן שלושה תסקירי שירות מבחן שהוגשו בעניינו של המבקש לבית המשפט המפרטים את הליך השיקום בו החל, לא מצאתי כי עניין זה מעלה חשש לעיוות דין.

15. סוף דבר, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, י"ג באדר התשפ"א (25.2.2021).

ש ו פ ט
